

IBDIS

We know
books

Editor: *Vasile Burlui*

Redactor: *Ianuarie-Raul Iordăchiță*

Tehnoredactare și copertă: *Florentina Vrăbiuță*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MANOLE, GICĂ

**STATUL ROMÂN „pe marginea prăpastiei”: 21-23 ianuarie
1941 / Gică Manole. - Iași: Cartea Românească Educațional,
2024**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-057-367-8

94

GICĂ MANOLE

**STATUL ROMÂN
„pe marginea prăpastiei”:
21-23 ianuarie 1941**

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional

Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, Iași, 2024.

Adresa: Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2, Iași – 700124

www.ecredu.ro

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Capitolul VII

Antonescu ordonă reprimarea revoltei legionare.....	116
--	-----

Capitolul VIII

Victimele rebeliunii legionare. Cazul „Abator”	139
Concluzii.....	174
Bibliografie	179

Capitolul I

Antonescu *versus* Horia Sima

Spre sfârșitul anului 1940 și începutul anului 1941, Europa era dominată de Germania și URSS. Pactul Hitler-Stalin, semnat în biroul lui Stalin în primele ore ale zilei de 24 august 1939¹, prin care au hotărât să-și împartă Europa de Est în sfere de influență, teritoriul cuprins între Marea Baltică și Marea Neagră, a dus la declanșarea, de către aceste puteri, a celui de Al Doilea Război Mondial. Șase state, vecinii europeni ai URSS (Finlanda, Țările Baltice, Polonia și România), ca

¹ Vezi Boguslaw Woloszanski, *Războiul secret al lui Stalin*, București, Editura Orizonturi, 2015, p. 141; vezi și Henry Kissinger, *Diplomația*, București, Editura ALL, 2002, pp. 308-309; Andreas Hilgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu*, București, Editura Humanitas, 2007, p. 133.

urmare a acestui pact, vor deveni victimele agresiunii imperiului sovietic în anii 1939-1940. Polonia va fi atacată atât de Germania (1 septembrie 1939), cât și de URSS (17 septembrie 1939), fiindu-i distruse forțele armate, iar teritoriul statului polonez a fost împărțit, în părți aproape egale, între cele două imperii totalitare.

Conform articolului 2 al Protocolului Secret al pactului sovieto-nazist, frontiera dintre Germania și URSS, pe teritoriul Poloniei înfrânte, urma linia râurilor Narew, Vistula și San¹.

La 28 septembrie 1939, Hitler îl trimite iarăși, pe Joachim von Ribbentrop la Moscova, care semnează un nou tratat cu URSS, numit de astă dată de „prietenie și colaborare”.

Negocierile sovieto-germane au continuat în toamna anului 1940, după ce Hitler și Wehrmachtul au lichidat rezistența militară a Franței și a Marii Britanii (mai-iunie 1940).

În Sud-Estul Europei, în iarna anului 1940-1941, Wehrmachtul se pregătea să vină în ajutorul Italiei, care atacase Grecia în octombrie 1941, dar suferise mari înfrângeri.

În vara lui 1940, Germania și URSS, în urma unor ultimatumuri și dictate, distrug statul român unitar (iunie-august 1940). Regele Carol II cedează

¹ Gică Manole, *Apocalipsa după Stalin*, Iași, Editura Cartea Românească Educațional, 2021, p. 141.

fără luptă patru provincii istorice românești URSS-ului (Basarabia, Nordul Bucovinei, Herța, Insula Șerpilor), Ungariei (Nord-Vestul Transilvaniei) și Bulgariei (Sudul Dobrogei).

În noiembrie 1940 (12-14), ministrul de externe al URSS, V.M. Molotov, este trimis de Stalin la Berlin pentru a negocia cu Hitler o nouă împărțire a Europei Estice și de Sud-Est. URSS dorea să adere la Axa Berlin-Tokyo-Roma, cu condiția ca Germania să accepte intrarea Finlandei, Bulgariei, Strâmtoarelor și României în sfera sa de interese¹. Hitler refuză categoric să accepte pretențiile lui Stalin, iar din acel moment Germania a înțeles că URSS dorește să ocupe cât mai mult teritoriu în Europa. Aceste pretenții ale Moscovei asupra sud-estului Europei l-au determinat pe Hitler să ia în calcul pentru anul 1941 declanșarea unui război preventiv contra imperiului sovietic, înțelegând că Stalin intenționa să atace Germania și România la prima ocazie ivită.

În toamna anului 1940, așa cum am subliniat de mai multe ori până acum, deși Germania și Italia au garantat granițele mutilate ale României, la 30 august 1940, la Viena, după ce Carol II s-a supus dictatului Axei și a cedat

¹ Antonescu – Hitler, *Corespondență și întâlniri inedite (1940-1944)*, vol. I, ediție alcătuită de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ștefan Lache, București, Editura Cozia Ed-Co, 1991, p. 42; vezi și Henry Kissinger, *op. cit.*, p. 310.

jumătatea de nord-vest a Transilvaniei Ungariei, URSS a continuat să amenințe statul român exercitând asupra liniei de demarcație comune o puternică presiune militară.

Ion Antonescu a angajat România alături de Axă (23 noiembrie 1940), deoarece aceasta era singura soluție de supraviețuire a statului român la acel timp. Așa cum am văzut din cele ce am scris în această carte până aici, Ion Antonescu, în septembrie 1940, nu a reușit să formeze un guvern de uniune națională, așa cum convenise cu Iuliu Maniu și liderii liberali înainte de detronarea lui Carol II. Iuliu Maniu, C. I.C. Brătianu, Gh. Brătianu au refuzat să intre într-un guvern de uniune națională punând condiția abdicării regelui Carol II. După ce Carol II abdică, aceiași lideri, la care adăugăm pe A.C. Cuza, Al. Vaida Voevod, au refuzat, din nou, să intre într-un guvern de uniune națională condus de Ion Antonescu¹.

În absența sprijinului oricărei grupări politice, partid politic, între 7 și 14 septembrie 1940, Ion Antonescu negociază cu Horia Sima aducerea la guvernare a Mișcării Legionare. Așadar, forțat

¹ *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, București, Editura Saeculum I.O., Editura Europa Nouă, 1997, p. 266. Vezi și *Ibidem*, p. 188, unde Ion Antonescu declară pe 6 mai 1946: „Am făcut apel la unirea tuturor pentru ca să salvăm neamul și au fost foarte puțini care au răspuns”.

de un context politic intern ostil, Ion Antonescu a acceptat ca și partener de guvernare Mișcarea Legionară. Am subliniat mai sus dificultățile pe care Ion Antonescu le-a avut, în procesul de guvernare comună, cu Mișcarea Legionară. A acceptat, de nevoie, seria de abuzuri, ilegalități, crime înfăptuite de administrația legionară (poliția legionară, prefectii legionari) pe parcursul toamnei anului 1940, deoarece cunoștea bine faptul că Mișcarea Legionară condusă de Horia Sima era puternic sprijinită de Germania nazistă, de unii lideri naziști (Rudolf Hess, Heinrich Himmler, H. Göring ș.a.). Însuși Hitler în primele luni ale toamnei lui 1940 sprijinea puternic Mișcarea Legionară.

Uciderea celor 65 de demnitari și funcționari carliști, în noaptea de 26/27 noiembrie 1940, la Jilava, a tensionat dramatic relația dintre Ion Antonescu și Mișcarea Legionară. Și asasinarea lui Nicolae Iorga și Virgil Madgearu (27 noiembrie 1940) a adâncit neînțelegerile dintre cei doi parteneri de guvernare a țării. Ion Antonescu nu a îndepărtat legionarii de la guvernare încă din 28 noiembrie 1940 pentru că știa că aceștia încă se bucurau de sprijinul Germaniei.

Revenind, subliniez că, la începutul anului 1941, România era în fața unei stări conflictuale între cei doi parteneri de guvernare. Deși aliată cu Axa, România continua să fie amenințată grav de URSS. Singura putere europeană care înfrunta

Germania lui Hitler în acel timp era Marea Britanie. Anarhia din România, care se va declanșa în ianuarie 1941, era dorită de Marea Britanie cu disperare. Dacă în România situația internă ar fi degenerat (gândeau britanicii), poate-poate Germania va interveni, la fel URSS, ocupând-o. Într-o asemenea ipoteză, englezii mizau pe tensionarea relațiilor germano-sovietice și, de ce nu, chiar pe un conflict între cele două imperii totalitare. Într-o asemenea situație, presiunea exercitată de Al Treilea Reich asupra Marii Britanii s-ar fi diminuat. Drept urmare, evenimentele din ianuarie 1941 (21-23) au în spate, cred eu, ca factor declanșator și serviciile secrete britanice la care adaug și pe cele sovietice. Însăși asasinarea maiorului german Döring, la București, pe 18 ianuarie 1941, de un grec, avea în spate serviciul secret britanic. Vom vedea mai încolo că există documente ce probează acest fapt cu certitudine.

Dincolo de reaua credință evidentă și răstălmăcirea faptelor de către Horia Sima¹ și Mihail Sturdza², care îl acuză pe Ion Antonescu ca pe inițiatorul evenimentelor sângeroase dramatice din 21-23 ianuarie 1941, mărturiile contemporane

¹ Horia Sima, *Era Libertății. Statul Național Liberal*, vol. II, Timișoara, Editura Gordian, 1995, pp. 113-136.

² Mihail Sturdza, *România și Sfârșitul Europei. Amintiri din Țara pierdută*, Alba Iulia/ Paris, Editura Fronde, 1994, pp. 213-222.

documentele probează că Mișcarea Legionară a premeditat revolta din 21-23 ianuarie 1941.

Mișcarea Legionară condusă de Horia Sima, în opinia mea, este cu totul străină de aceeași grupare politică fondată și condusă de Corneliu Zelea Codreanu (1927-1938), neavând nimic în comun cu marea mișcare spiritual-politică condusă de Corneliu Zelea Codreanu. Horia Sima, e bine să o spun răspicat, nu era mulțumit cu participarea la guvernarea României alături de generalul Ion Antonescu. El voia ca Mișcarea Legionară să-l înlăture pe Antonescu și să acapareze în stat toată puterea¹.

În acest scop, în toamna anului 1940, Mișcarea Legionară, parte semnificativă la guvernarea țării, a adunat mari cantități de armament cu scopul de a-l folosi la momentul oportun. Astfel, poliția legionară, care, din septembrie 1940, dubla poliția oficială, era înzestrată cu armament adus din Germania. Un transport de puști automate din Germania pe adresa Mișcării Legionare fusese adus în toamna lui 1940 pe ascuns și stocat în locuri secrete. Direcția de Siguranță Generală, condusă de Constantin Maimuca, a comandat 1200 de pistoale „Walter”, tot din Germania, tot în toamna

¹ Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul Serviciilor Secrete Românești*, București, Editura R.A.I., Editura Roza Vânturilor, f.a., p. 187.

lui 1940, iar opt sute dintre aceste pistoale sunt date Corpului Legionar „Răzleți”¹.

Întreg arsenalul de arme al poliției și jandarmeriei din nordul Bucovinei și Basarabia, după evacuarea din vara anului 1940, și care fusese depozitat la sediul Siguranței Generale, fusese însușit de legionari. Mai bine spus, de Poliția Legionară. Jafurile, maltratările de persoane, perchezițiile ilegale, confiscările de bunuri, crimele comise de legionari au continuat toată toamna anului 1940. Degeaba se zbătea Ion Antonescu în ședințele de guvern, chemând Mișcarea Legionară la respectarea legilor, la ordine, el era ignorat. Un puternic sprijin dădea Mișcării Legionare generalul Constantin Petrovicescu, ministrul de interne, pus în funcție de legionari. Toate reclamațiile adresate lui Constantin Petrovicescu, toate interpelările către el ale șefului guvernului primeau un răspuns pozitiv. „Se va cerceta”, rostea Constantin Petrovicescu, iar rezultatul acesteia nu mai venea niciodată.

Ion Antonescu, în unele ședințe de guvern, în toamna anului 1940, îl atenționează pe ministrul de interne să cerceteze abuzurile legionarilor, să pună ordine în ministerul pe care îl conducea. Constantin Petrovicescu dădea răspunsuri liniștitoare, toate justificând violențele legionarilor pe motiv că acuzațiile sunt invenții. Până la urmă, Ion

Antonescu a înțeles că ministrul de interne nu este fidel guvernului, țării, lui însuși, ci doar Mișcării Legionare și lui Horia Sima. De altfel, dacă ar fi să-l credem pe George Magherescu, generalul Constantin Petrovicescu nutrea ambiția de a-i lua locul lui Ion Antonescu în fruntea guvernului, cu sprijinul Mișcării Legionare¹, iar un conflict deschis între legionari și Ion Antonescu (el fiind sigur de triumful Mișcării Legionare) l-ar fi instalat negreșit în fruntea guvernului.

Ion Antonescu era extrem de nemulțumit de fărădelegile legionarilor, de abuzurile poliției legionare, de crimele și jafurile acestora. Le-a suportat cu răbdare, așteptând ca societatea românească, în întregul ei, să se întoarcă împotriva Mișcării Legionare. Ion Antonescu era bine informat cu privire la ceea ce se petrece în țară primind rapoarte informative exacte de la *Serviciul Special de Informații*, condus din noiembrie 1940 de Eugen Cristescu. Precizez că S.S.I. era subordonat direct șefului guvernului, Președinției Consiliului de Miniștri², cu toate că Horia Sima ar fi vrut să-l controleze el însuși.

Între septembrie 1940 și 21 ianuarie 1941, cu excepția poziției de prim ministru și a câtorva

¹ George Magherescu, *Adevărul despre Mareșalul Antonescu*, vol. I, București, Editura Păunescu, 1991, p. 368.

² Cristian Troncotă, *op. cit.*, p. 186.

¹ *Ibidem*, p. 189.